

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

Dissertatio Prima De Locis Quibusdam Concilii Nicaeni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

DISSERTATIO PRIMA
DE LOCIS QUIBUSDAM
CONCILII NICÆNI.

NEMINEM vestrum esse existimo, Auditores, qui quidem Græcas litteras & sacrarum Antiquitatum studium ex merito æstimet, cujus animum nobilissimus hic Confessus singulari quadam non perfundat lætitia; dum Musas ortu quidem cultaque Græcas, sed Romanæ civitati longo quondam & benigno hospitii usu non solum familiares, sed vernaculas, nunc demum postliminii jure, loco ac dignitati suæ restitutas videt. Nostri hæc sæculi felicitas est, sacram hanc eminentissimæ dignitatis purpuram protractas ex tenebrarum latebris Græcæ disciplinas nova luce novoque splendore perfundere; aut, ut verius dicam, ex Græcarum litterarum splendore purpuram ipsam dignitatis ac gloriæ incrementum sibi mutuari. Vestræ hoc, Eminentissimi Principes, humanitati debemus, Græcas litteras pertinaci multorum ignorantia in capitis discrimen jam pridem vocatas non solum caput nunc efferre, sed etiam quam latissime propagari. Neque sanè fortiori telo retundi & jugulari poterat inficitæ error, qui non solum Græcas litteras ut otiosas atque inanes negligit, verum etiam uti temporis, rei pretiosissimæ, frustra consumendo perniciosas ac noxias contemnit, & veluti de victis Achivis in sua sibi ignorantia trophæum erigit. Cui quidem opinioni, ut ingeniorum pesti & præsentissimo omnis bonæ eruditionis veneno, cum tota hæc doctorum hominum cohors vestro ductu vestrisque auspiciis, cunctis sese animi ingenique viribus opponere, manusque contra conferere sit parata, tum vero mihi velitari leviter ex hoc loco constitutum est adversus nonnullorum ignaviam dicam an væcordiam, qui ideo se Græcis litteris tempus frustra conterere negant, quod nihil in Græcorum adytis tam abditum reconditumque lateat, quod doctorum hominum industria non in lucem protraxerit, atque ita in Latinum transfuderit sermonem, ut universa jam Græcia, Romana civitate & Latii jure donata, pallium cum toga commutarit. Horum inquam hominum errorem, non tam verborum copia, aut conquistarum undique rationum momentis oppugnare, quam evidentissimo veritatis exemplo ob oculos omnium proposito revincere conabor. Quod quidem exemplum non ex vulgari aliqua eruditionis parte, sed ex sacrosancta Conciliorum ge-

neralium doctrina, quæ proximum à sacris litteris in Ecclesia locum obtinent, deprometur. Neque enim vestrum quenquam latere arbitror, quanto studio post repurgatos Bibliorum fontes, Conciliorum generalium accurata omnibusque numeris absoluta editio à Clemente VIII. S. P. suscepta, & à Paulo V. demum perfecta fuerit. Quæ ut magno applausu accepta in vulgus prodiit, ita quamplurima habet, in quibus pressio-rem curam docti viri desiderant; ii inquam qui Græca legere & de Græcis recte judicare possunt. Ego sane qui nulla aut perexigua admodum in hinc facultate me instructum sentio, cum nescio cujus controversiæ occasione in aliquot sextæ & septimæ Synodi loca diligentius inquirere cœpissim, ita me partim Græci textus navis, partim Latinarum versionum portentosis erroribus offensum fateor, ut in illud Comici proruperim; *Huius tantæ rem tam negligenter ager.* Itaque ab ovo, quod ajunt, rem exordiri, & quæ supersunt Nicæni Concilii *ἁποκαταστάσις* sub examen revocare placuit; Cujus privati laboris ac studii specimen in publico hoc confesso vobis exhibendum duxi, quandoquidem disserendi necessitatem vestra benignitas mihi imposuit. Ex autem sunt duæ Alexandri Alexandriæ Episcopi epistolæ, quæ ex Socratis & Theodoretæ Ecclesiastica Historia depromptæ *ἁποκαταστάσις* Concilii illius constituunt. Egregiè sane illæ & *ἁγιῶν* scriptæ, quibus Latina Christophoroni versio adjungitur; sed à Romanis editoribus nonnullis in locis interpolata. Ita scilicet non solum versionis Conciliorum, sed universæ Historiæ Ecclesiasticæ gustum aliquem me vobis præbiturum putavi. Sed mihi vestra principio patientia exoranda est, ut æquo animo per confragosæ orationis salebras aspirantem subsequi non gravetur. Cum sive casus, sive consilium eam mihi objecerit materiam, quæ orationis cultum haud quaquam admittit, & quod Oratorum princeps de rebus Geographicis agebat, *ἀντιλογησάμενος* nullo modo potest.

Ad hæc cum in alieno labore ingenii acumen experiri & iudicii censuram exercere instituerim, ut ego Germano candore ac fide optima calumniam ejuro, ita invidiam deprecor, ne quis alienis orratis exagitandis doctrinæ aut industriæ

laudem me aucupari existimet. Publica hæc studia sunt, quibus promovendis publicam utilitatem, non privatam laudem querimus. Vos vero, Eminentissimi Principes, submisit rogo, ut cum voluntas atque auctoritas vestra in hunc me protraxerit locum, humanitatis ac benevolentiae vestrae aura, orationis cursum inter syrtes & brevia æstantem sublevetis.

Et mihi quidem disserendi principium ipsum epistolæ exordium præbet, quod cum ex sacrae scripturæ locis adumbratum sit, non omninò ex ejusdem scripturæ mente conversum existimo. Ubi hoc item mihi præstandum, si leviora quædam sub examen adducere, & ἔφορχίζω, vel diligentius refecare videar, nemo me vel nodum in scirpo quarere, vel animi morbo λησολογίας sectari arbitretur. Neque enim leve est aut dilutum, quod veritati confirmanda, & sacrae Scripturæ illustranda facit. Sic ergo Alexander orditur: ἐν δευτέρῳ τῷ ἐν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Quod in veteri Interprete, & in nova Conciliorum versione sic creditur: Cum sit unum corpus Ecclesie Catholicae. Haud negaverim, Corpus Ecclesie, sive σώμα τῆς καθολικῆς, eodem modo dici posse, quo Corpus provincie, & Corpus civitatis, Livio, Corpus Reipublice Cicero; quo Jurisconsultis Corpora collegiorum, sive fabrorum, aliaque usurpantur. Sed illud contra contendo, multò significantius ad sacrae Scripturæ mentem sic converti: Cum unum sit Corpus Ecclesie Catholicae; vel, Cum Ecclesia Catholica uno constet corpore. Hæc inquam, scripturæ loquendi ratio, ut Ecclesiam Christi Corpus ubique vocet, non autem Ecclesie, vel tanquam capiti, vel tanquam animæ corpus distinctum ac peculiare attribuat. Ita enim Divus Paulus Rom. 12. vers. 4. Sicut in uno corpore membra multa habemus, ita multis unum corpus sumus in Christo: ὡς εἰ πολλοὶ ἐν σώμα ἕσμεν ἐν χριστῷ. Hoc est: Unam constituimus Ecclesiam, sive, una sumus Ecclesia in Christo scilicet, ἐκκλησίᾳ κεφαλῆ τῶν ἁγίων, ἡμεῖς ἡ ἀλλήλων μέλη, explicante Oecumenio. Sed multò & clarior & copiosior sui Interpres est ipse Apostolus 1. Corinth. 12. ubi εἰς τὰς χαρισμάτων, sive ut ipse ait, εἰς πνευματικῶν disputat. Nam v. 12. & 13. ait: Corpus unum est, & membra habet multa. Omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen sunt corpus; ita & Christus. Etenim in uno spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus. Quo loco facere non possum, quin Oecumenii interpretamentum addam. Ita & Christus, inquit: ἕως, φωνὴ ὁ χριστός, πολλὰ μὲν ἔχει μέλη τὰς καθ' ἑκάστου. ἐν τῷ σώματι πλὴν κοινότητά τῆς ἐκκλησίας. ἐν τῷ πλῆθει ἑσθλαίμεθα, ἐν ἑσθί σώματι, κεφαλῆ ἔχουσα τὸν χριστόν. ὡς εἶναι πλὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ χριστῷ ἐν αὐτοτελεῖ σώματι. Nihil fanè magis accommodum ad Apostoli mentem, neque ad institutum nostram dici potuit. Quale est illud quod addit: Baptizatos nos omnes in unum corpus, τὴν ἑσθί, εἰς τὸ σὸν εἶναι πάντας σώματα ἐν. Unde planè divinum in modum postea in ejusdem capitis explicatione ait, nos, hoc est, Ecclesiam, ἐν τῷ ἑσθί τὸ εἶναι ἑσθί. Hoc est, esse, sive essentiam in Ecclesie unione consistere, sive formam essentialem, vel ut cum Philosopho loquat, τὸ τί ἑσθί εἶναι. Quà

A sublatà, neque res, neque nomen Ecclesie amplius subsistere possit. Et sane quisquis, uti par est, arcum illud & sacrosanctum confiderit vinculum, quo mystica Christi membra in unius corporis unionem constringuntur ac coalescunt, haud facile puto, concesserit corpus Ecclesie eodem planè modo dici, quo civitatis, vel Reipublice, aut collegiorum corpora vulgò appellari solent. Quod ut perspicue clareat, luculenta Pomponii J. C. divisio ex 41. Digestorum libro tantisper nobis facem allucebit. *Tria*, inquit ille, *genera sunt corporum. Unum, quod continetur uno spiritu, & Græcè ὡμίμων vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia. Alterum, quod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se coherentibus constat, quod συνωμίμων vocatur, ut edificium, navis, armarium. Tertium, quod ex distantibus constat, ut corpora pluranon soluta, sed uni nomini subiecta, veluti populus, legio, grex.* Hæc Pomponius lanè accuratè. Cujus ad tertium genus, cum corpora illa quæ diximus, sive συσώματα πολιτικὰ pertineant, quis non videt Ecclesiam, mysticum Christi corpus, ad primum genus referendum, quod Pomponius uno spiritu contineri ait? Nonne enim sic Paulus ad Ephes. 4. v. 4. ἐν σώματι ἐν πνεύματι. Unam corpus, & unum spiritum. Unde πλὴν ἐσθί τὰ πνεύματι, unitatem spiritus ei studio servandam hortatur. Cujus ipse quasi rationem affert 1. Corinth. 12. ἐν πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σώμα ἑσθίμεθα. Nam in uno spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus. Et quid non unionem hanc docet suadetque in Ecclesia? Unus, inquit Paulus, Deus & Pater omnium, unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, una spes vocacionis. Unde etiam sequitur: καρδία ἐν ἑσθί μία. Cor unum, & anima una. Qualem in primitiva illa Ecclesia Lucas Act. 4. 32. nobis describit: Nisi quis forte minus validam firmamque existimaverit unionem illam spiritualem mentium, quam corporum coagmentationem; cum non solum ex Platonicorum elementis Theologicis, sed ex admiranda illa D. Dionysii διδοσφία, omne unitum, sive ὡμίμων ἐσθί sit præstantius ac perfectius, quantò propius, quantoque magis dulcius ἐσθί τὸ αὐτοῖς, ab ipso illo primo Uno unitur; ac proinde, τὸ αὐτοῖς ἐσθί τὸ αὐτοῖς, ut propius, ita plenius & perfectius sit particeps. Sed ego quod est Græcorum in proverbio, ὑπὲρ τὰ ἑσθίμεθα πνεύματι. Ita ultrò affluens rerum copia, ingenii cursum provocat. Redeo ad lineam; & ne quid dissimulem, duo proponam loca quæ censuram hanc nostram elidere videntur. Prior est ad Ephes. 5. *Vir*, inquit Apostolus, *est caput mulieris; sicut & Christus caput est Ecclesie; & ipse Salvator corporis ejus.* Ecce tibi, inquires, corpus Ecclesie. Audio quidem, sed Interpretis, vel potius Interpolatoris vocem, non Apostoli. Neque enim Græcus textus eam mantissam agnoscit: ἐν αὐτῷ ἐσθί αὐτὸ τὸ ἑσθίμεθα. Hoc est, *Et ipse est Salvator corporis, subintellige sui, hoc est, Ecclesie.* Neque aliter vetus Ecclesia legit Latina, ut testis est unus omnium instar Fulgentius ad Thrasimundum Regem libro

libro i. cap. 10. qui additamentum hoc nequam agnoscit. Alter locus est ad Colossens. r. v. 18. *Et ipse est caput corporis Ecclesie.* & dicitur *ἔστιν ἡ κεφαλή τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας.* Qui nec ipse, quicquid prima fronte appareat, nos ferit. Cum certum sit duas illas voces, *Corporis Ecclesie*, non vi regiminis, ut Grammaticorum classes vocant, sed per appositionem conjungi. Et ecce tibi luculentum sui interpretem ipsum Paulina, qui mox seq. v. 24. *Adimpleo*, inquit, *ea qua desunt Passionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἔστιν ἡ ἐκκλησία. & ταῦτα μὲν αὐτῶν.

Narrat deinde Alexander, Arii apostasiam & blasphemata dogmata quibus Christum Dominum statu graduque divinitatis movere, & Creatorem in creaturæ censum dejicere conabatur. In quibus nonnulla sunt parum rectè constituta in Græcu textu, vel minus accuratè ab interprete observata, vel in quibus antiquus Interpretis Epiphanius Scholasticus, aliam suo tempore lectionem secutus videtur. Quæ cum pressioris sint considerationis, commemorare singula nihil atinet. Illud indicandum, interrogatos Arium ac socios, nunquid ergo Verbum Dei, quod illi creatum assererant, mutari posset, quemadmodum diabolus mutatus fuerat, non veritos responderi posse. Addunt rationem sic in Romana editione expressam: *ἡ ἀπειροὶ ἡ δὲ φύσις ἐστὶ γεννητὴς, ἢ ἀπειροὶ ὑπέροχον;* quod vertunt: *Nam & mutabilis natura factus est, & mutabilis existit.* Qua in re & interpretis Britanni & Romanorum editionem judicium requiro. Nam ut taceam sensum loci jam olim à veteri Interprete rectè expressum, quis rationis hujus pondera ac momenta perpendens, vel Græcorum lectione paulo exercitator, non facile animadvertit ex ipsa loquendi consuetudine, minus rectam distinctionem vitiosam peperisse versionem. Affirmabat Arius Filium Dei, τὸν λόγον, posse mutari; adjungens rationem; *ἡ ἀπειροὶ ἡ δὲ φύσις ἐστὶ γεννητὴς.* Nam natura mutabilis est, vel naturam mutabilem obtinet, γεννητὸς ἢ ἀπειροὶ ὑπέροχον, quippe qui factus sive creatus, ac proinde mutabilis est. Quocirca haudquaquam negligenda hoc loco vox γεννητὸς, in qua vis omnis ac nervus impiæ illius assertionis consistit; quam ipse Alexander sequenti epistola repetit, sed verbis magis perspicuis deductam, principio pagin. ix. Ajunt, inquit, Filium Dei cum antea non fuisset, postea factum, factumque talem, ubi factus fuit, quales cæteri sunt homines. *συναλαμβάνοντες τὴν ἴσιν ἀπάντων κτίσεων καὶ τὸν ἴσον τῷ θεῷ, Comprehendentes etiam Filium Dei reliquarum creaturarum rerum numero.* Statim subjungit: *ἐκ ἀεικόσμου ἢ φασὶν αὐτὸν γεννητὸς εἶναι φύσις, ἀπειροὶς τε καὶ κακίας δεικνύων.* Quibus etiam consequenter addunt, eum mutabilis esse nature, & virtutis ac virtutis capacem. Videtis supposito hoc, Filium Dei factum vel creatum esse, ut necessarium inde deduci consequentiam, eundem quoque ἀπειροὶ sive mutabilem esse. Atque sic ratiocinatur Damascenus lib. i. de Orthod. fide

A cap. 3. τὰ κτίσιμα, πάντας ἢ γεννητὰ. ὡς ἡ δὲ εἶναι τοῦ θεοῦ ἡ φύσις ἡρξάτο, ταῦτα τῇ προπῆ ὑποκρίσεται πάντως, ἢ φθειρόμενα, ἢ ἐξ ἀφροσύνης ἀλλοιωθήμενα. *Creata, inquit, omnino etiam mutationi obnoxia. Quorum enim esse à mutatione incipit, ea necessario mutationi subjacebunt, dum vel intereunt, vel voluntate alterantur.* Ita scilicet Arius Filium Dei ἀπειροὶς ἢ κακίας δεικνύων assererat; quandoquidem, ut Justinus Martyr alicubi in quaestionibus scribit, *ἡ φύσις γεννητὴς τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ λαμβάνειν εἰς ἑνότητα.* Mutationis signum ac nota est, bona ac mala in animum sibi inducere.

Expofitis Arii dogmatibus, Catholica Ecclesie orthodoxam sententiam Alexander opponit, ut veritatis luce prolata stygicæ tenebras discutiat. Urget *ἡ ἀπειροὶς* illos D. Joannis auctoritate; qui verbum in principio fuisse, atque omnia per ipsum facta prædicat. Inde rationibus instat; si Verbum est unigenitus Filius Dei, quomodo asserunt illi, *ὅτι εἰς τὴν τῶν ποιημάτων;* *Ipsium unum esse ex creaturis?* Etsi omnia per ipsum facta sunt, *πῶς δύναται εἶναι τῶν δι' αὐτὸν γινομένων;* *Quæ poterit ipse par esse rebus qua per ipsum facta sunt?* Quo postremo loco Gelasius Cyzicenus, & Epiphanius Interpres rectius jam olim legere, *πῶς δύναται εἶναι;* *Quomodo potest unus esse horum, qua per ipsum facta noscuntur?* Quam lectionem Græci sermonis constructio aperte requirit. Quamvis ad sensum loci nihil intersit, utrum *ἰσὸς* cum vulgato, an *εἰς* cum veteri Interprete legas. Si tamen *ἰσὸς* retineatur, mutanda hoc modo constructio; *πῶς ἢ δύναται ἰσὸς εἶναι τοῖς δι' αὐτὸν γινομένοις;* non autem, *τῶν δι' αὐτὸν γινομένων.* Ita D. Paulus Phil. 2. v. 6. Christum ait non existimasse rapinam, *τὸ εἶναι ἰσὸν θεῷ, Esse se aequalem Deo.* Ita ipse Alexander epistola sequenti Arianos prædicasse scribit, Christum *τοῖς πάντων ἰσὸν εἶναι;* quod versio Romana, *Christum cæteris hominibus nihil præstantiorem esse;* reddit; nimis sane angustè. Neque enim ad solos homines æqualitatem illam restringebat Arius, sed ad creaturam quoque omnem τῶν λογικῶν ἢ ἀλόγων creaturam. Neque enim aliud istic loci est, *τοῖς πάντων ἰσὸν εἶναι,* quam hic *τοῖς πᾶσι συναριθμηθῆναι;* Hoc est: Verbum ex ipsorum sententia factum & creatum ex nihilo, reliquarum omnium creaturarum numero inferendum; utpote reliquis omnibus creaturis conditione atque essentia par & æquale. Quamvis ego τὸ ἰσόν, in hisce locis, *æquale* potius quam par vertere malim, quo etiam profani Auctores pro coætaneo & coævo passim utuntur, adeoque *ἡ ἀπειροὶς ἢ ἀφροσύνη* & *συναριθμηθῆναι*, contra Arianos exprimentam est peraccommodum. Hæc pauca ad priorem Alexandri epistolam Encyclicam illam sive Catholicam observasse sufficere.

Sequitur nunc altera ejusdem ἀπειροὶς in Romana editione, quod nescio qua incuria in tam diligenti opere admissum fuerit; cum & Theodoretus & Tripartita Alexandro Constantinopolitano Episcopo inscriptam missamque testentur. Equidem cum perlecta primum hac epistola, non unum aliquem, sed plures subinde Alexandrum alloqui observassem, subit suspici-

suspicio, certo consilio *ἐπιτηδεύω*, in Romana editione omiffam. Quod negligentia factum, postea ex erratorum indiculo deprehendi. Quidquid sit, mihi fixa hæc sedet sententia, non privatam aliquam sive tractatoriam hanc epistolam esse, sed & ipsam quoque circularem ac generalem, missam ad diversos Europæ Episcopos. Quod nemo facile negaverit, qui & hujus epistolæ partem extremam cum cura legerit, & Ecclesiasticarum epistolarum formam modumque non plane ignoret. Nam & clausula harum litterarum plane eadem est quæ præcedentium Encyclicarum, qua reliquo Clero per Episcopos salutem impertitur; tum ut sæpius in reliquo epistolæ contextu, ita in fine plures oratione se affari ostendit. Unde ad plures quoque scriptam fateri necessum est. Cum verissimè illud non minus quam doctè à Francisco Bernardino Ferrario lib. 3. de antiquo epistolarum Ecclesiasticarum genere, observatum sit, morem antiquitus invaluisse, ut iidem honorum tituli sub finem epistolarum iterarentur, quibus initio singuli ad quos scribebant, fuerant appellati. Sed quorsum hæc, inquires? Non ut Alexandro Constantinopolitano Episcopo hanc epistolam scriptam negem; sed ut ad alios quoque vicinos Episcopos, vel in regia urbe negotiorum causa tum versantes, ejusdem quoque exempla per circulum missa ostendam. Neque ego hic Theodoro futili Gelasii Cyziceni Diobolaris *ἱεροσολῶν* auctoritatem opposuerim, qui Alexandrum illum hoc tempore Constantinopolitanæ Ecclesiæ necdum præfuisse affirmat; quemque paulò post Nicæno Concilio privatum adhuc Presbyterum pro Metrophanæ extrema senectute confecto interfuisse scribit. Cujus fidem incerti quoque auctoris narratio de cccxviii. Nicænis Concilii Patribus sequitur, quæ in Historiis Sanctorum Lipomanni extat; cujus exemplar ex regio codice in Galliis aliquando me transcripsisse memini. Hæc inquam, tanti non sunt ut Theodoro aliorumque meliorum auctorum fidem apud nos elevent. Sed nunc epistolam ipsam aggredimur; in cujus limine Romanos editores *ἁποδοῖς* vox offendit, cui obolis confossæ *ἁποδοῖς* substituunt. Sed nescire me factor, quid causæ habuerint, cur vocem *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* Grarissimi censu expunxerint. Vocem, inquam, probam, nec solum Polybio; ut ex Suida apparet, sed & D. Paulo semel itemque usurpatam, Rom. 8. 28. *τοῖς κατὰ ἁποδοῖς κλητοῖς*, *Vocatis secundum propositum*, & Ephes. 1. vers. 11. *προορισθέντες κατὰ ἁποδοῖς*, *Prædestinati secundum propositum*: Et post Paulum, doctissimo cuique Ss. Patrum. Clemens Alexandrinus item lib. 3. *ἰσχυρίας ἁποδοῖς*, propositum celibatus, & libr. 7. *τοῖς κατὰ ἁποδοῖς δικαίως*, prædestinatos Apostolum secutus vocavit. Iulianus Martyr xix. quaestione ad orthodoxos, palpitatio- nes, sternutamenta & tinnitus aurium *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* fieri scribit. Omitto alios. Sane Constantinus Magnus litteris ad Alexandrum nostrum & Arium datis *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* scripsit. Quid vero? nonne ipse Alexander mox hac ipsa pagina *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς*

A *ἁποδοῖς* repetit? Quod & ipsum ne censores jugularent, saluum atque indemne præstare poterat quod pag. 16. se Episcoporum ad quos scribit *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς*, confidere ait. Videris puto, auditores, quam cautè & religiose in antiquorum scriptis versandum sit, quam non temere quidquam mutandum. Cæterum si quis Græcum hujus epistolæ exordium cum veteri Epiphaniï versione contendat, longe diverfam ejus codicem sententiam prætulisse reperiet.

Illi autem malorum hominum, quam modo dixi, *ἁποδοῖς* respondet quod sequitur, eos diaboli impulsu veluti cæstro percitos ferri *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς*. Quo cum certum & destinatum animi consilium significetur, rectius à veteri Interprete, *Propositi animi libidinem*, quàm à Camerario, *obviam voluptatem*, aut à nostro Interprete Britanno, *voluptates quæ forte se offerunt*, converti existimo. Quis enim non videt, *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς*, longissime inter se differre; cum illa casum, hæc consilium & voluntatis, ut dixi, propositum conjunctum habeat.

Addit hanc scribendæ causam sibi fuisse, ut merneret cæteros Orthodoxos, improbos illos cavendos esse: *μή τις αὐτῶν τελευτήσῃ*, inquit, *ἡ ταῖς ἡμετέροις παροικίαις ἐπιβλάσῃ*: Ne quis vestras quoque provincias invadere audeat. Quod ut vetus & germanus Theodoriti Interpres rectè & simpliciter vertunt; ita Anglus noster sinè magno & importuno verborum ambitu, *Erroris sui vestigia Ecclesiis imprimere reddit*. Quæ eò à me dicuntur, quod fucos & phaleras longè à casta Sanctorum Patrum oratione amandari velim: Easque, ut ipsi studiosè cavcrunt, ita nec in versiones eorum menti exprimendæ admittendæ censeo. Ita sub principio pag. seq. vetus Interpres: *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς* *ἁποδοῖς*: *Salutarem dispensationem & humilitatem pro nobis susceptam*, vertit, ut reliqui Latine Ecclesiæ Patres, & vulgatus Bibliorum Interpres loqui amant; ubi noster *aconomiam & abjectionem*, potius quam *humiliationem* probavit.

Sequitur deinde locus sinè insignis, quo Alexander egrègiè describit malas Arianorum artes, quibus veritatem ejusque defensores, qua aperta vi, qua fraude occulta, per cuniculos oppugnabant. Ac primum quidem Dei hostes Ecclesiæ castris ejecti, ad Gentiles & Judæos transfugere, cum his ad Christianam Religionem excindendam fœderis societate sese conjungere; apud hos gratiam laudemque sibi quærere, dum Christianorum dogmata ac sacra, quæ Judæis scandalum, Gentibus insultitia erant, risu ac ludibrio eorundem exponerent; unde religionis exitium sequi necesse erat. Ipsi deinde veritatis propugnatoribus turbas, seditiones, ac persecutiones gravissimas excitabant; scilicet ut Dei Ecclesia horum præsidio orbata, ipsis prædæ cederet. Hæc duo accusationis capita. Quorum utrumque quibus modis efficere conantur Arijani, mox ostendit. Posterius quidem, inquit, *seditiones & persecu- tiones*

ditiones scilicet excitant, divexando CATHOLICOS, & lites iisdem intentando, per muliercularum amicitiam & prentationes: Christianismum verò traducerent, dum ipsorum juvenculæ liberè sine modo & modestia, vagabundæ per civitates oberrant: quorum utrumque est contra Apostoli doctrinam, qui priori ad Timotheum 5, 19. Viduas sexaginta annorum eligendas; adolesecantiores autem sive juvenculas devitandas præcipit. Tum verò versu decimo tertio ejusdem capituli monet, ne otiose discant circumire domos, verbosa & curiose, &c. Neque enim dubium illud est, quin ex hisce Apostoli verbis totus hic locus intelligendus sit atque explicandus. In cuius sensu exprimendo Interpretes noster mirè sequutus est, divellens & confundens omnia pro libito. Unde pro una continua Alexandri sententia, meras nobis scopas dissolutas exhibet: quæ singula profecti tædiosum foret. Id miror, & veterem & novum Interpretem inverso unius Græcæ vocis spiritu, tanquam vehementiori procella abreptos, in scopulum impigisse Alexandri verba sunt, τὴν γὰρ Ἰλιρίαν τε καὶ Ἰσδάριον ἀσπίθι καὶ χροῖε ὀδύζαν κεραινοῦντες, τὸν παρ' αὐτῶν ἵπαινον ὡς ἐστὶ μάστιγα θάλασσα. Ubi neuter perspexit, παρ' αὐτῶν le-ni spiritu legendum: Et non ipsos Arianos, sed Græcos & Judæos intelligi, apud quos Christum communi opera oppugnan-do, laudem studiosissimè captabant Ariani. Quod tamen Camerarium Theodoretii, & Langum Nicephori Interpretem non fugit. Quamvis apud hunc non παρ' αὐτῶν, sed παρ' αὐτοῖς legatur. Ceterum ut reliquiomnes hæretici, ita Arius quoque parentis sui diaboli ingenium artesque imitatus, ficta pietatis specie sequioris sexus simplicitati illufit. Cumque Christum divinitatis gloria spoliasset, sanctissimum quoque ejus peculum invedare ac intervertere non dubitavit. Qui septingentas Virgines Christo consecratas primo omnium in suas partes pertraxit: cum interim vix septem Presbyteros, & Diaconos duodecim sibi conciliasset. Ita scilicet, ἰουδαίων καὶ σφαλερῶν καὶ ὑπερβόλων τὸ πῶν ἡνωτικῶν ἕβου. Sed cum Alexander hoc loco mulierum opera Ecclesiam ab Ario scribat oppugnatam, dubita-verit quis haud injuria, num seductas illas & fatuas virgines, ad aliud potius femina-rum genus vir sanctus intelligat: quas quidem ipse mulierculas impuras, si Anglo Inter-preti credimus, & tenellas meretriculas vocat, sed vereor profecto, ne ille Alexandri mentem ac verba nimis inclementer expresserit. Quas enim impuras ille vertit, ἡνωτικῶν ἀτακτα Alexander vocè à D. Paulo mutuata appellat. Ita enim Apostolus 1. Thessal. 3, 6. monet, ut nos subtrahamus ἀπὸ πάντων ἀδελφῶν ἀτάκτως περιπα-τῶν. Ab omni fratre inordinatè ambulante. Ubi egregie Scholiastes Græcus, ἀτακτός ἐστὶν ὁ δὲ κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν ἰδέαν νόμον περιπατῶν. Quod equi-dem sic explicaverim, ἀτακτος sive inordinatum dici

A qui suæ vocationis ordinem legesque à DEO propositas non observat: cui impuri nomen propriè tribuendum haud puto. Mulierculas verò impuras nemo, credo, intelliget, nisi quæ voluptatum ac libidinum cæno immerse, fec-dam corporis sui copiam aliis faciunt. Illud ve-rò gravius est, quas Alexander loco superius à nobis allato, simpliciter meretriculas vocat, tenellas meretriculas verti. Quod Romani edi-tores hoc loco interpolantes, tenellas juvencu-las substituerunt: Clementius quidem illud, sed nescio tamen, an satis ad Alexandri mentem. Quam ut planius pleniusque perspiciamus, copiosius nonnihil discredendum erit de mu-lieribus illis, quæ gradum, aut ordinem, aut mi-nisterii officium in Ecclesia olim obtinuerunt: quarum originem ex sacris literis unâ eadēque opera deduciam explicabimus. Et mihi quidem rectè ad tria genera revocari videntur. Quorum dignitate primum est Vir-ginum institutum, non heri aut hodie intro-ductum, ut hæretici nostri temporis impu-denter simul & imperitè affirmant: sed unâ cum Ecclesia natum, aut etiam Ecclesia ipsa antiquius: quippe cujus exempla aut prælu-dia in veteri quoque sædere agnoscimus. Quamvis multo splendidior ejus gloria in no-vo resulserit: Ubi Virginis filius, Ecclesie castæ Virginis sponsus, Virginitatem & doctrina & exemplo suo gloriosius consecravit: & Aposto-lus καὶ ἰσαχθία πολιτεία suum consilium proli-xe Corinthiis in 1. epistola cap. 7. exposuit. Virginitatem deinde sequitur viduatus, ut Tertulliani voce utar, sive ordo viduarum, quæ post primas nuptias, sive ut idem Ter-tullianus loquitur, post unum matrimonium interceptum, exinde sexui & sæculo renuntia-bant. De his quoque Apostoli præceptum ex-tat ad Timotheum priori epistola capite 5. versu 9. Vidua eligatur non minus annorum sexaginta. Quo loco Apostolus & virtutes in vidua requiritas recenset, & ætatem præterea eligen-dæ definit. Sed cui fini, cui operi, cui minist-terio eligebatur? Scholiastes Græcus, qui in aliis suecum & medullas sanctorum Patrum exhibere solet, dubius hæere videtur. Φασὶ τὰς δὲ εἰς τὸ χροῖον τεταχµέναι λέγειν, Ajunt, inquit, Apo-stolum loqui de illis, quæ ad viduitatem ordina-tæ erant.

Sed quid ipse Scholiastes per τὸ χροῖον in-telligat, æque obscurum, pari que investiga-tione acquirendum videtur. D. Hieronymus epistola ad Salvinam de viduitate servanda, hunc Apostoli locum explicans, de collegio vel ut nunc loquimur, hospicio viduarum acci-pit, quæ publicis Ecclesie sumptibus aleban-tur: Illas, inquit, vult Ecclesia opibus susten-tari, quæ propriis manibus non queunt labora-re: quæ verè viduæ sunt, quas & ætas probat & vita. Sed vereor, ut Apostoli mens ad solam hanc pauperum & ætate confectarum viduarum sustentationem restringi possit. Nati minist-terio Ecclesie virtutibus & ætate probatas eli-gi præflicque solitas vel illud argumento est,

bb quod

quod viduas illas primum discere jubet Apostolus, qui propriam domum bene regant *μαθαιτωσαν πρώτον, inquit, τοις ιδίοις διακοινοῦσιν*. Similem enim publici muneris *πρόσθεται* in Episcopo paulo ante eidem Timotheo tradit: rectam scilicet private familie gubernationem. Sed quid circuitione opus est: cum & privata Sanctorum Patrum, & publica Conciliorum auctoritate *ἀναγινώσκουσιν* evincatur, viduas hic ab Apostolo intelligi mulieres illas quas à ministrandi officio Græci *διακόνας*, Latini etiam *ministra*, ut ex Plinij junioris celebrata de Christianis epistola constat, & Diaconissis appellarunt. De quibus Apostolus disertim ante, sed paucis meminerat cap. 3. ejusdem epistolæ. Nam ubi de Diaconis probandis suscipiendisque agit, subjungit aut interjungit potius: *γυναικας ὁσας τις, &c. Mulieres similiter predicatas, γυναικας*, inquit Græcus Scholiastes, *ἢ τὸς διακόνας, ἀλλὰ τὰς διακόνας. Non quascunque, inquit, mulieres intelligit, sed Diaconissas*. Cur enim inter Clericos quarumvis de vulgo mulierum mentionem injiceret? Neque aliter D. Hieronymus in Comment. ad hunc locum; *Mulieres, inquit, similiter ut Diacones eligi jubet. Unde intelligitur, quod de his dicat quas adhuc hodie in Oriente Diaconissas appellant*. Apparet ergo *διακόνας* nomen, utriusque sexus personis Ecclesiæ ministrantibus in hoc Apostoli loco esse commune: quod in *διακόνας* & *διακονίσσας* postea distinctum fuit. Hæc autem Diaconissas, viduarum quoque nomine à D. Paulo intelligi testatur idem Hieronymus, qui ad verba Apostoli de viduarum electione, sic notat. *Tales voluit eligi Diaconissas qua omnibus essent exemplum*. Testatur & Epiphanius in Collyridianorum hæresi, cap. 4. ubi observandum monet, *τὸ ἐκκλησιαστικὸν τάγμα*, ordinem Ecclesiasticum non ultra Diaconissas extendi; addens *χρὸς τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν τὰς ἐπιχορηγίας ἀποστολικῆς, ἢ ἀποστολικῆς ἢ ἐπιχορηγίας ἢ ἐπιχορηγίας*. Quas, inquit, Apostolus etiam viduas appellavit, earumque ætate proveciores *ἐπιχορηγίας* ac sive seniores: Non autem presbyteridas vel sacerdotissas. Quo telo Collyridianas Epiphanius jugulat, quæ suis sibi maritis conjunctæ, hoc est *ἐγγαμοὶ καὶ ἀγαθοὶ*, offerendi munus in Ecclesia impiè sibi arrogabant. Cum Apostolus ultra Diaconatum, altiorem gradum fœminis in Ecclesia non concesserit, D eumque non conjugatis, sed viduis voluerit conferri. Quo loco Epiphanius officium Diaconissarum luculenter describit, uti etiam in expositione fidei Catholicæ, quam operi adversus hæreses subjunxit. Ubi & hoc additur, ex quo genere legi & in Ecclesiæ ministerium adoptari consueverint: *Diaconissa, inquit, hunc tantum in usum constituentur, ut mulieribus decoris & honestatis causa interserviant, ubi id necessitas requirit. Sive cum Baptismi lavacro initianda, sive corpus earum inspiciendum sit. καὶ ἄλλαι δὲ γυναῖκες ἐκπαίδευόμεναι: Suntque illæ, inquit, unicuique continentiam professæ, ἢ χριστιανιστῶν ἀπὸ γεννημάτων, vel*

A post unas nuptias viduæ: ἢ ἀειπαρθέναι, vel perpetuæ Virgines. Ubi tria recensentur Sacramentalium genera, ex quibus Diaconissarum ordo constabat, primæ, Virgines sine matrimonio à natiuitate; Secundæ, Virgines in matrimonio ex consensu vel condicito: tertium genus viduæ continentis post primum matrimonium ex arbitrio: ut Tertullianus in exhortatione castitatis eleganter distinguit, & Tertullianum secutus D. Hieronymus in epistola ad Agoruchiam de monogamia. Verum, ut principio dixi, cum maxima hujus ordinis pars ex viduis constaret, viduæ & Diaconissæ promiscuo ferme nomine fuerunt appellatæ. Ita Basilus Magnus in epistola Canonica ad Amphilo-chium cap. 24. *Viduam que in viduarum numerum relata est, censuit Apostolus nubentem despici*. Sed omnium clarissime Concilij Epæonenfis Canon vigesimus primus ordinem hunc in Ecclesia abrogans: *Viduarum, inquit, consecrationem, quas Diaconas vocant, ab omni regione nostra penitus abrogamus*. Quamvis jam ante Atrulionense primum sustulerat, cujus sententiam præter Epæonense, etiam Aurelianense secundum confirmavit. Quamvis ex verbis D. Hieronymi paulo ante allatis, in Latina Ecclesia vel nunquam receptum, vel jam exolevisse hunc ordinem appareat.

C Superest tertium mulierum Ecclesiasticarum genus, non publicum illud, sed privatum, si tamen Ecclesiasticum dici fas sit genus mulierum, quod ille de Mathematicis ait, vetitum semper in Ecclesia, semperque retentum. Genus inquam mulierum, ut re ipsa, ita & nomine incertum, varium ac multiplex. Contubernales illæ Clericorum, neque tecti duntaxat, sed sæpius etiam lecti sociæ. Quas quidem ipsi Agapetas sive dilectas, & sorores: ceteri *συνεσδακας* vel *ἐπιστάτας*, hoc est, subintroductas & extraneas appellabant. Hujusmodi mulieres omnis ordinis Clerici jam olim in aedes recipere, easque vel Virgines sanctimoniam professas ad mutua, ut aiebant, pietatis solatia, vel orbatas parentibus puellas, proindeque pia & pudica aliqua tutela fovendas, vel privato familiae domusque ministerio necessarias, sive ingenuas, sive ancillas. Hoc suspectum & pudendum contubernium, specioso dilectionis & germanitatis Christianæ velo obtegebant. Sed ridet vani nominis fucum Divus Hieronymus epistola ad Eustochium de Custodia Virginitatis. *Pudet dicere, inquit, pro nefas: trisse, sed verum est. Unde in Ecclesia Agapetarum pestis introiit? Unde sine nuptiis aliud nomen uxorum? Immo unde novum concubinarum genus? Unde mertrices uxore? Eadem domo, uno cubiculo, sæpe uno tenentur & lectulo. Et suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus.*

Ridet

Ridet & Cyprianus, vel quisquis suppar sane A
 Cypriano Auctor est libri de singularitate Clerico-
 rum. *Et adhuc, inquit, de charitate causantur, qui secundum verbum Esaiæ, amaritudinem pro dulcedine decorantes, nudam fœditatem velamento boni nominis tegunt; dum apud eos sub falsa dilectione vera dilectio violatur.* Neque dilectas tantum, sed & sorores appellatas constat ex Anacyrani Concilii Canone XVIII. cuius hæc sunt verba: τὰς συνερχομένας παρθένας τισίν, ἢ ἀδελφάς, ἐκωλύθημεν. *Virgines sororum instar quibusdam cohobitantes prohibemus.* Testantur etiam Imperatores Arcadius & Honorius leg. 19. cod. de Episcopis & Clericis. *Eum, inquit, qui probabilem sæculo disciplinam agit, decolorari consortio sororia appellationis non decet.* Sed frequentius est συνερχομένων sive subintroductarum nomen, quo Antiochenos Pauli Samofatenis & Cleri illius agapetas sive dilectas contubernales vocasse, testes sunt Antiocheni Concilii Patres apud Euseb. lib. 7. cap. 24. unde porro in universa Ecclesia receptum videtur. Sed antequam ex hoc diverticulo in viam redeam, nominis pariter ac rei originem pressius investigare libet, cum utraque juxta in obscuro sita sit. Et Balsamon quidem commentario ad 3. Concilii Nicæni Canonem, θεὸς μὲν τοῦ τῶν συνερχομένων, inquit, λέγει πολλὴ ἐξήγησις κατὰ διαφόρους καιροὺς. De subintroductis, diversis temporibus crebra facta est mentio, & alii quidem dixerunt ἐπιελάτων vel συνελάτων esse τῶν ἀπὸ τοῦ μίμου γυναικὸς συνελάττων ἢ συνερχομένων τινὶ πορνικῶς, quæ legitimæ uxoris loco introducitur & meretricio contubernio alicui cohobitat. Alii autem ita vocari dixerunt, πάλιν γυναῖκα συνοικῶσαν τινὶ ἀμορσίαν πάντως, καὶ ἀπόστολῆς ἔστι, quamvis mulierem alicui cohobitantem, omnino extraneam, sive nullo sanguinis aut necessitudinis vinculo junctam, etiam si ab omni suspitione sit immunis. Atque hanc posteriorem sententiam uti veriore probat, idque auctoritate epistolæ Canonice D. Basilii Magni ad Gregorium Presbyterum, quem ille licet septuaginta annorum senem à juvenula subintroducta, intentata etiam excommunicationis pœna, separari præcipit. Multa in utramque originationem afferri possent de ἐπιελάταις, sive introductis apud veteres concubinis. De quibus etiam vulgatus sacra Scripturæ Interpres qui *superintroductio*nis voce utitur Genes. 31. v. 50. Multa quoque suppetere exempla optimorum Auctorum, quibus ἐπιελάτων, pro externo vel peregrino usurpatum docere haud difficile foret, nisi longius jam & extra oleas oberrassem. Sed ut meam de ἐπιελάτων origine paucis explicem sententiam, tertium quoque hoc mulierum sive sororum genus κακοῦργία, quadam Apostolice instituti in Ecclesiam vel potius Clericorum ædes irrepsisse puto: Cum testante D. Paulo, 1. ad Corinth. 9. 5. moris fuerit plerisque, & quidem præcipuis Apostolorum, ἀδελφῶν γυναῖκα ἀπειθεῖν, *sororem mulierculam vircumducere.* Quem locum uxorata hæreticorum ministeria propudiosis suis conjugis frustra obtendunt. Constantem adversus hosce SS. Patrum sententiam, Tertulliani verbis consignatam accipite: *Non uxores demonstrat ab Apostolis circumducitas, sed simpliciter mulieres qua illis eodem*

instituto quo & Dominum covitantes ministrabant. Sic ille libro de Monogamia. Neque aliter Cyprianus lib. de singul. Cleric. Ambrosius; & Latinis Patribus ad stipulantes Græci. Chryso-
 stomus, Theodoretus & Græcus epistolarum Divi Pauli Scholiastes nunquam pro merito satis laudandus, dum ait: αἱ ἑυπογοὶ γυναῖκες πιστεύουσαι ἰκο-
 λῶθεν ἐτοίς τῶν ἀποστόλων, εἰς τὰς ἀναγκαίας ἀπὸν
 ῥησίας χορηγῶσαι, ὡς αὐτὸς λοιπὸν ὄντας θεοὶ τέτυ-
 αμεθίμους μόνω τῷ κηρύγματι διαχρηθεῖσθαι. Hoc
 est: *Ditiores mulieres fideles nonnullos Apostolos se-
 quebantur, sumptus necessarios ipsis subministrando, ut illi hac cura liberati, soli prædicationi atten-
 derent.* Sed quod ad nostrum institutum facit, ha-
 betis hic religiosum comitatum; & pietatis glutine
 B conjunctum contubernium; habetis mulieres non
 uxores; habetis sororium piæ germanitatis titu-
 lum; habetis circumducendi vocabulum Aposto-
 lorum περιόδου accomodum. Cui in fixa cer-
 taque Clericorum commemoratione τὸ συνερχομένων
 hoc est, unâ secum introducere vel contubernalem
 habere, haud malè respondet. Nam & hoc lo-
 quendi modo Patres illi Antiocheni apud Euse-
 bium utuntur, dum sese haud ignorare ajunt, ὅσοι
 ἐπὶ τῶν συνερχομένων ἰαντοῖς γυναῖκα ἔζητοῦσι: *Quam
 mults ceciderint, dum mulieres sibi contubernio
 jungunt.* Nec absimili ratione idem Apostolus ad
 Galat. 2. παρεσάκτους ψευδοῦδελφους, hoc est, juxta
 vulgatum Interpretem, *Subintroductos falsos fra-
 tres* dixit. Unde haud dubiè in Latina Ecclesia
 inolevit, συνερχομένων quoque & ἐπιελάτων, sub-
 C *introductus*, sacra Scripturæ voce appellari, quas
circumducitas vel *superinductas*, rectius vocassent.
 Sed redeo tandem unde digressus sum. Ex iis quæ
 hæctenus de triplici mulierum genere disserui, sa-
 tis constare existimo, rebus turbandis maximè
 opportunum fuisse tertium hoc genus, τὰς ἐπιε-
 λάτους scilicet, quas Alexander proinde ἀτακτα
 γυναῖκα εἰσα vocat, quòd nullas modestiæ leges
 agnoscerent, nullo pudoris freno cohiberentur.
 Quin immo pestem hanc Ecclesiam potissimum
 afflixisse certissimo inde colligitur argumento,
 quod Nicæni ut Patres Ecclesiæ malis mederentur,
 huic carcinomati primo ferme loco censue-
 runt occurrendum. Unde tertio Canone seve-
 rissimè omnibus in Clero quocumque tandem
 gradu ac nomine degentibus, τῶν συνερχομένων
 D consuetudine interdixerunt. Atque hinc lique-
 re arbitror, cujusmodi mulierum prehensationes,
 quarum juvenularum circumcursitationes immodestas Alexander hoc loco intel-
 lexit.

Proferimus nunc gradum cum eodem Alexan-
 dro, qui Arianos Concilii auctoritate damnatos
 circuiffe vicinas Provincias & Catholicorum Epi-
 scoporum animos tentasse scribit, ῥήματι τῷ εἰρηλῶς
 ἢ ἰράσσειν ἀζήτων ἱσοκενομήτους. Quod cum In-
 terpres noster vertat: *Specie quidem pacis & con-
 cordiæ simulata, veniam petere prae se ferre,* men-
 tem ejus haud quaquam me perspicere fateor, uti
 nec Camerarii illud: *Consilii quidem pacis & con-
 cordiæ specie simulata.* Quinam enim nobis per-
 suadebunt, ἀζήτων vel veniæ petitionem, vel con-
 silium aut hoc ipso, aut quovis alio apud Græcos
 Scriptores loco significare? Et si vel maxime signifi-
 caret,

caret, quinam id vel rei ipsi vel Alexandri menti convenire poterit? Epiphanius vetus Interpres, *figura pacis & unitatis dignitatem se exercere fingunt*. Sane ἀξίωσιν dignitatem significare Suidas aliquot exemplis docet; & vulgo Græcis, οἱ ἐν ἀξίωσιν, qui in dignitate sunt constituti. Sed quis dignitatis exercendæ locus erroribus istis in aliena Provincia? Ego ἀξίωσιν hoc loco, βούλημα, illud quod petimus ac postulamur, seu finem & scopum quo tendit voluntas, quemque sibi obtinere desiderat, explicandum puto; cum verbum ἀξίωσιν petere ac postulare ut plurimum significet. Ita ut loci sensus sit, erroneos illos pacis & unionis specie animi sui mentem, quidque petant ac perendant, & ut cum vulgo loquamur, intentionem suam dissimulare; cum revera hoc moliantur, ut eos ad quos accedunt, seducant, & in partes suas pertrahant.

Inde ut leviora quædam præteream, sub finem pag. II. principio Evangelii Joannis varie Arianos premit. Qui cum omnia per Verbum facta dixerit, subjungit ipse: *Si ergo omnia per ipsum facta sunt, quomodo is qui omnibus rebus creatis essentialiam tribuit ipse aliquando non fuerit?* ἢ ὅτι πῶς ὁ λόγος τὸ πρῶτον τοῖς γενομένοις τῆς αὐτοῦ εἶναι φύσιν διεκρίθηται. Quæ quidem verba & vetus & novi Interpretes vertendo sic pervertunt: *Nulla enim ratio vult, ut quod creat, ejusdem sit cum creatis natura.* Cum ὁ λόγος handquaquam hoc in loco de ratione apodictica, sed de æterno Verbo accipi omnino debeat. Itaque vertendum: *Neque enim Verbum quod creat, ejusdem cum creatis natura*

A esse dicitur, vel statuitur, scilicet, à Joanne Evangelista cujus verba præmisit. Quod quamvis nemini non per se manifestissimum, ipsi loci ἀξίωσιν, & Græci sermonis constructio probat. Subjungit enim rationem ex Evangelii verbis petitam, cur ὁ λόγος ejusdem naturæ cum rebus creatis esse nequeat. εἴτε αὐτὸς πρῶτον ἐν ἀρχῇ, siquidem ipse, scilicet ὁ λόγος, erat in principio; reliqua autem omnia per ipsum facta sunt. Sed Interpres noster, cum præcedentibus verbis male conversis non haberet quod referrent vocem αὐτὸς, sententiam male luxavit, neque ullam in sequentibus periodis sententiam expressit. Sed interposita παραδίσει miras sibi ipsi aliisque offudit tenebras. Romani vero editores, Interpretis errorem vel fluctuationem prolata longius parenthesi non parum augentes, rationum atque argumentorum vim ac nervos plane succiderunt, quos sane & crebros & validos sanctissimus hic Episcopus in Arianos torquet. Sed cum & vos patientia, & me laterum vires destituant, cætera commodiori tempore reservabimus.

Habita Romæ in Academia Basiliana 1635, audientibus Eminentissimis Cardinalibus

J. B. PAMPHILIO.

FRANCISCO BARBERINO.

..... BRANCACCIO.